

Kerekasztal a bíróságok igazgatásáról

TI – ELTE

2008. Június 4.

Fleck Zoltán, „Az igazságszolgáltatás újabb 10 éve”

MTA Jogtudományi Intézete 2007-2008

Előzmények: „*Jogállamiság és igazságszolgáltatás a változó világban*”
(elméleti és összehasonlító elemzés) A bírói öngazgató modellek tanulságai: a magyar modell „egyedülvalósága”

A kutatás résztvevői: Hack Péter, Halmai Gábor, Bencze Mátyás, Navratil Szonja

A kutatás témái:

- A büntető eljárás szabályozásának története
- Az alapjogok érvényesülése a bírói gyakorlatban
- Az ítékezés minőségi követelményei
- A gazdálkodás hatékonysága és racionalitása
- **A szervezet működési sajátosságai: a szervezet kialakulásának körülményei, az igazgatás hatékonysága, átláthatóság és propaganda, bírókiválasztás és képzés, a belső szervezeti „reformelképzelések”**

Eredmények: két kötetben kiadás alatt

Metodológia: igazgatási dokumentumok elemzése

Az empirikus megközelítés előnyei:

- Átfogó szervezetszociológiai, alkotmányjogi és jogszociológiai elemzés: a működés sajátosságai.
- A szervezet születése, a bírósági igazgatás működése a hatékonyság, átláthatóság szempontjából, a belső erők állapota, szervezeti adaptációs és reflexiós képesség
- Diagnózis és okok

Miért fontos a bírósággal foglalkozni?

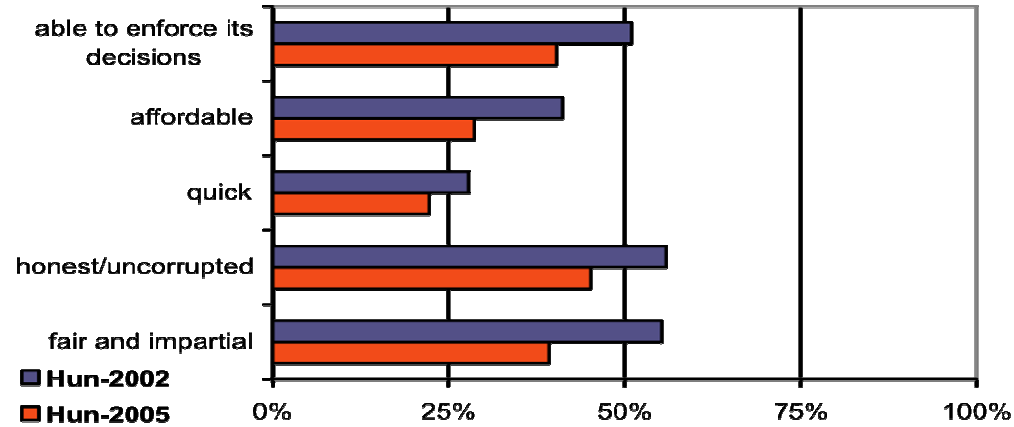
- EBRD bizalmi indexek és állampolgári vélemények romlása, a hatékonyság hiányának jelei
- Távolodás a modern bírósági igazgatás követelményeitől (függetlenség, hatékonyság, átláthatóság, meritokratikus kiválasztás, tudáskarbantartás, igazgatási felelősség, racionális közszolgáltatás – public management)
- A nyilvánvaló problémák kezelésének gyengesége, a működési tapasztalatok feldolgozásának elégtelensége.

A bizalomhiány néhány mutatója

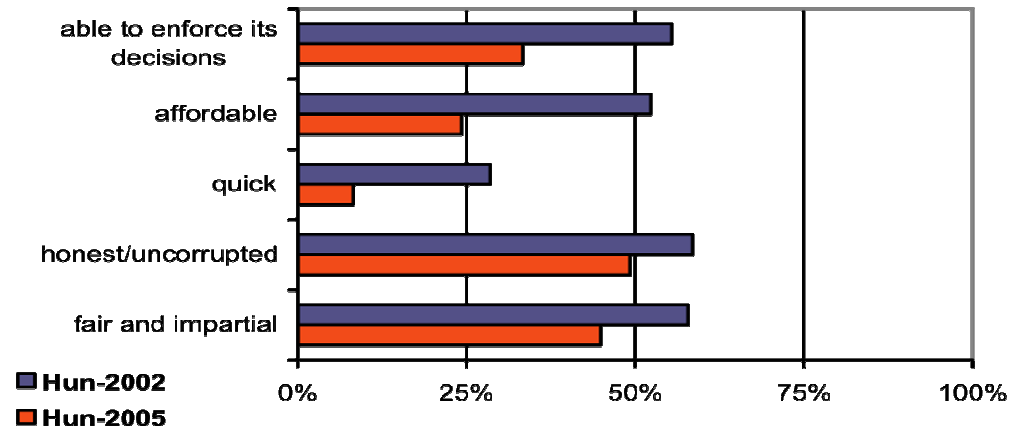
Judicial Assessments—Over Time

Percent of firms agreeing that ...

All Firms

Firms that Use Courts

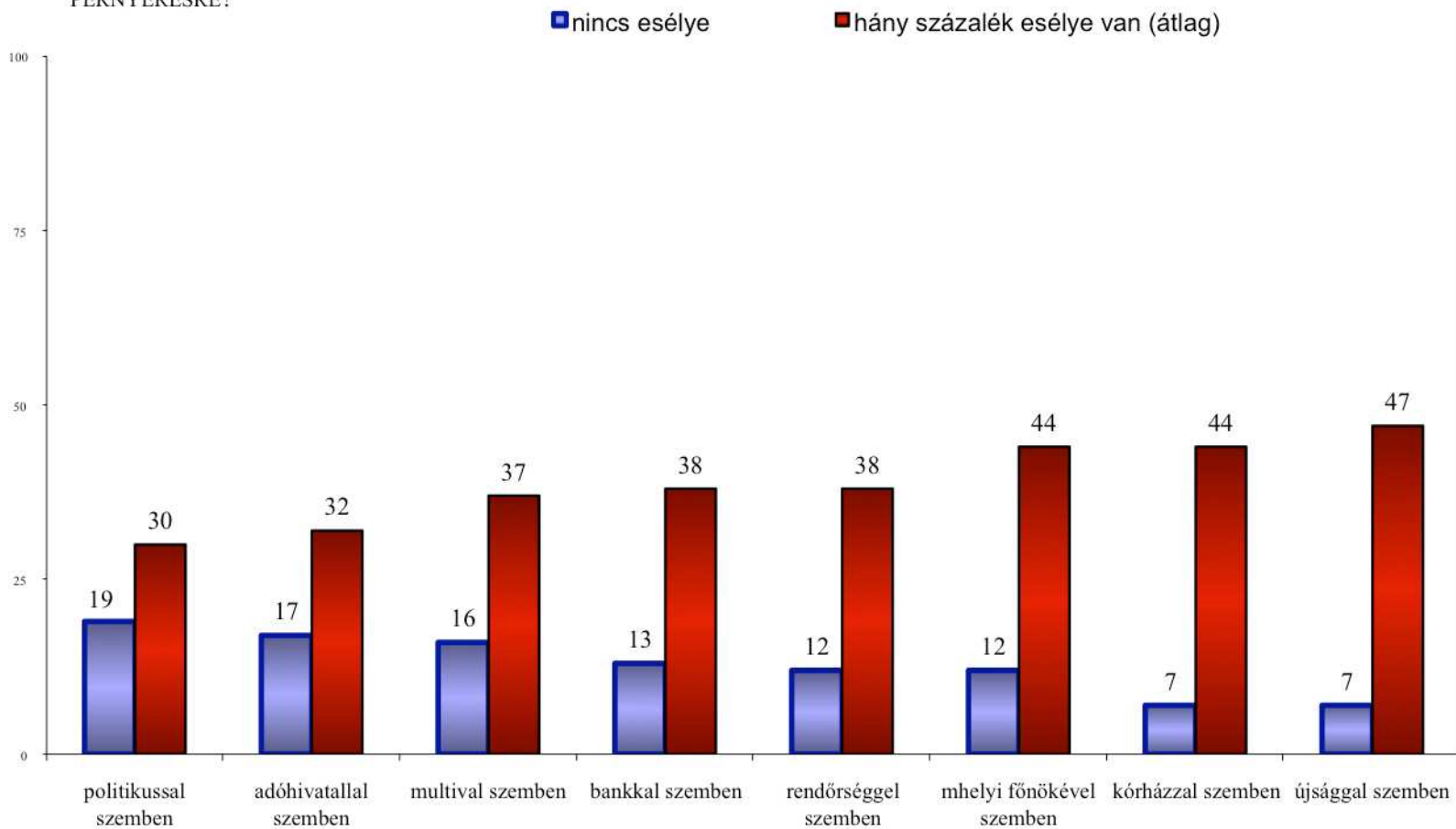

“ÖN SZERINT A MAGYAR BÍRÓSÁGOK POLITIKÁTÓL FÜGGETLENÜL MŰKÖDNEK, VAGY DÖNTÉSEIK FÜGGNEK A POLITIKÁTÓL?” (SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁS)						
	lakosság	Ügyészek	ügyvédek	szakértők	nyomozók	bírók
Függetlenek	29	65-72	50-60	45-57	38-46	91
függnek a politikától	35	9-14	21-33	20-28	33-43	6
nem tudja, nem válaszol	37	19-23	17-27	21-23	19-23	3

(a jogász szakmák véleményei ítélkezési szintek szerinti intervallumban)

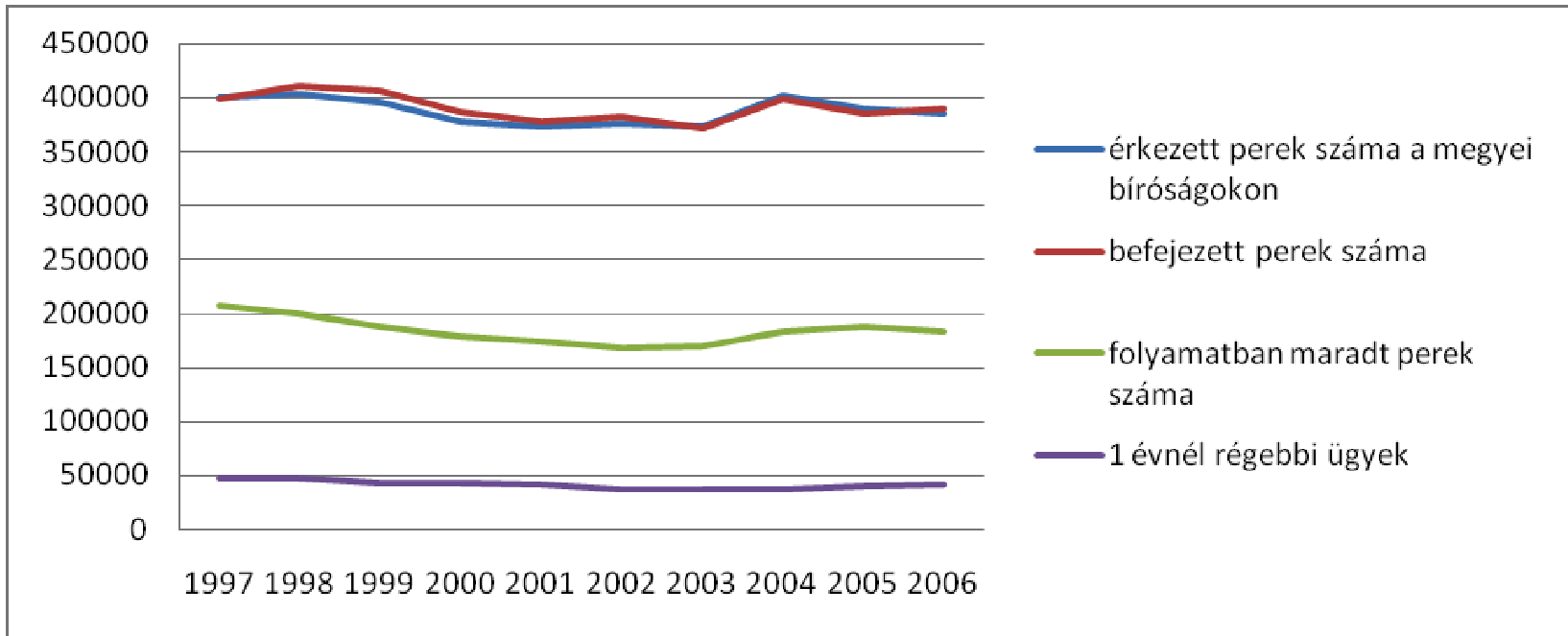
“ÖN SZERINT MA MAGYARORSZÁGON LEHET, VAGY NEM LEHET KORRUPCIOVAL BEFOLYÁSOLNI EGY BÍRÓSÁGI DÖNTÉST?” (SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁS)						
	Lakosság	Ügyészek	ügyvédek	szakértők	nyomozók	bírók
Lehet	46	8-16	13-26	12-24	23-45	7
Nem lehet	19	64-73	51-65	44-57	32-53	90
nem tudja, nem válaszol	35	18-21	22-28	28-36	22-26	3

MIT GONDOL MENNYI ESÉLYE VAN
PERNYERÉSRE?

A hatékonyság néhány mutatója

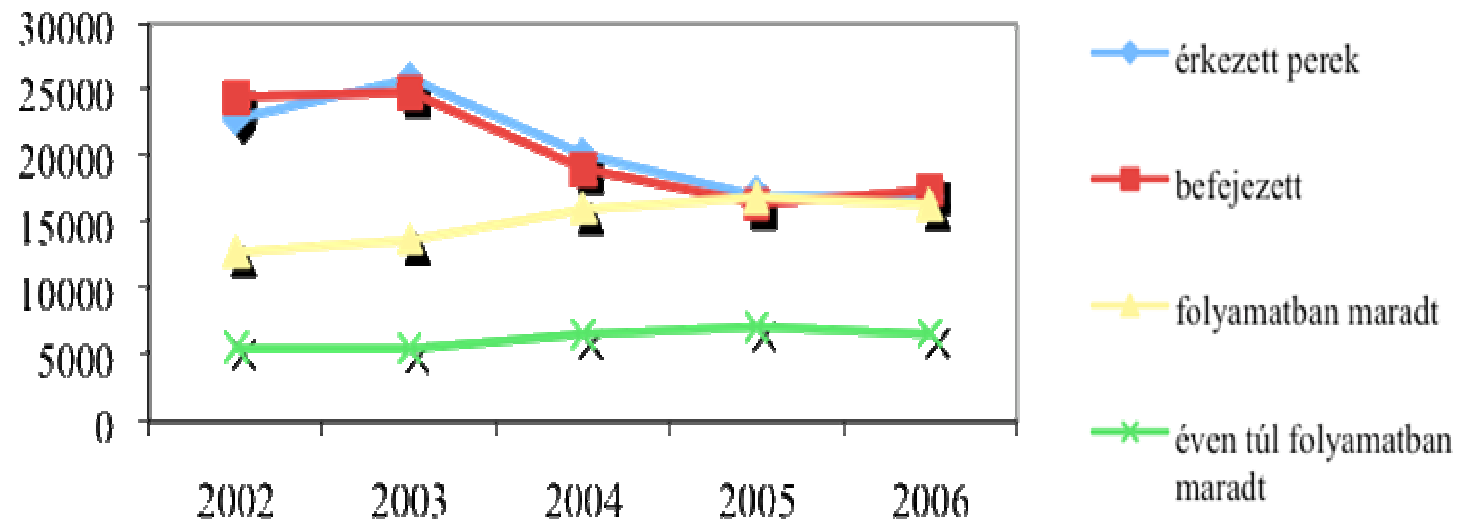
	peres ügyérkezés			összes nem peres érkezés	folyamatban maradt peres ügyek			
	helyi	megyei	összes érkezés		helyi	megyei	összes	2 éven túli ügyek helyi bíróságokon
1995	319264	16221	335485	441438	178941	23646	202587	12499
2005	321051	31832	390011	837147	156063	31932	187995	11034
2006	313176	34646	384753	958564			183636	11127

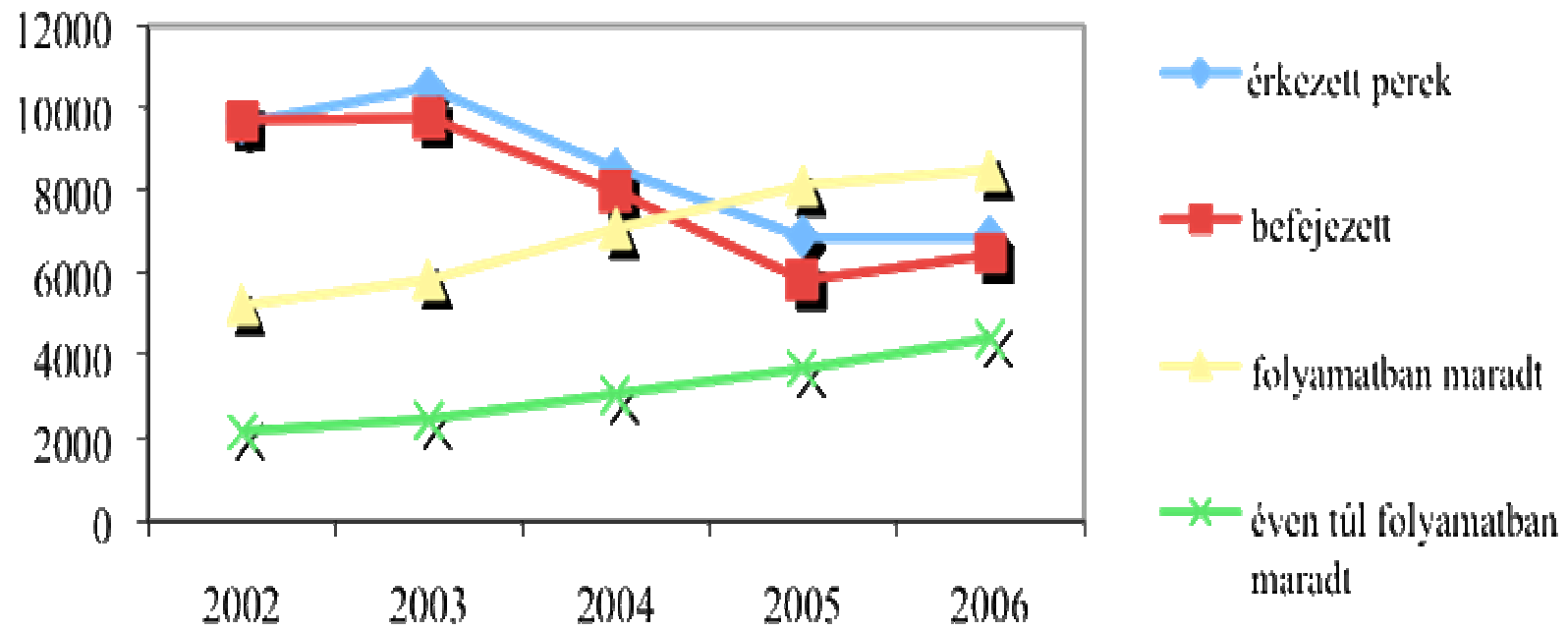
AZ IDŐSZAK VÉGÉN FOLYAMATBAN MARADT PERES ÜGYEK EGY BÍRÓRA JUTÓ ÁTLAGOS SZÁMA 2006							
	helyi büntető	helyi civilisztikai	megyei fellebbezett büntető	megyei fellebbezett civilisztikai	megyei elsőfok büntető	megyei elsőfok civilisztikai	átlag
Bács-Kiskun	156,38	140,52	92,78	42,07	9,82	95,52	89,52
Baranya	66,28	105,41	24,97	50,82	12,22	57,91	52,94
BAZ	69,81	120,98	158,35	80,86	24,92	82,68	89,60
Békés	32,32	63,69	53,79	81,96	17,33	55,63	50,79
Csongrád	136,5	94,25	109,56	48,75	32,92	69,82	81,97
Fejér	143,75	152,75	88,19	81,07	36,41	82,4	97,43
Főváros	187,98	172,49	280,5	268,19	41,38	198,49	191,51
Győr-Sopron	142,6	142,89	101,56	109,15	69,17	101,95	111,22
Hajdú-Bihar	150,49	107,3	162,76	102,57	20,91	96,45	106,75
Heves	60,08	103,2	60,92	47,13	11,72	115,04	66,35
Jász-Nagykun-Szolnok	70,55	91,23	94,46	33,91	22,09	63,29	62,59
Komárom-Esztergom	92,8	134,64	137,07	34	29,31	128,57	92,73
Nógrád	102,41	92,12	80	67,71	12,11	91,4	74,29
Pest	216,94	194,49	110	125,72	26,51	187,03	143,45
Somogy	36,57	103,76	65,95	127,37	25,35	99,02	76,34
Szabolcs-Szatmár	87,42	129,39	104,67	61,61	16,5	67,5	77,85
Tolna	39,17	98,34	53,33	30,91	11,59	46,15	46,58
Vas	74,02	95,48	47,04	80,31	13,94	63,38	62,36
Veszprém	110,66	113	179,68	71,55	27,06	94,77	99,45
Zala	72,51	121,24	102,68	125,64	13,26	96,05	88,56
országos átlag	124,22	136,38	137,57	132,56	26,7	132,82	115,04
<i>maximum</i>	<i>216,94</i>	<i>194,49</i>	<i>280,5</i>	<i>268,19</i>	<i>69,17</i>	<i>198,49</i>	<i>191,51</i>
<i>minimum</i>	<i>32,32</i>	<i>63,69</i>	<i>24,97</i>	<i>30,91</i>	<i>9,82</i>	<i>46,15</i>	<i>50,79</i>
<i>szélsőértékek különbsége</i>	<i>184,61</i>	<i>130,81</i>	<i>255,53</i>	<i>237,28</i>	<i>59</i>	<i>152,34</i>	<i>140,72</i>

Elsőfokú büntető ügyek

Főváros

Pest Megye

Az okok rendszere

I. Elsődleges tényezők

- A hatékonyság hiányát kezelő eszközrendszer elégtelensége:
 - kirendelések
 - céljutalmazások
 - státusznövelési igények
- Igazgatási felelősség hiánya: a megyei igazgatás irányítása és ellenőrzése elégtelen; vezetői alkalmasság feltételrendszere meghatározatlan
- A teljesítménymérés rendszerének kidolgozatlansága
- Az OIT által megbízott belső munkacsoport eredménytelensége

II. Strukturális tényezők

- A megyei és központi igazgatás viszonya: a központi igazgatás lényegi hiánya, a központi igazgatási érdekek háttérbe szorulása
- Hagyományosan erős megyei érdekérvényesítés: a bíróságokra vonatkozó törvények kodifikációja során is meghatározó
- Informális érdekegyeztetési csatornák, amelyeket az OIT összetétele intézményes erővé emel
- Az OIT hatásköreinek kiegyensúlyozatlansága, funkciótörklődés
- A testület és hivatala ellentmondásos viszonya: az igazgatottak ellenállása a testületen keresztül is megjelenik
- Információs gátak: a belső nyilvánosság hiánya és a központi adatszerzés bizonytalansága
- A bíróságok igazgatása = a megyei igazgatások összessége

További szervezeti következmények

- Védekezés a nyilvánosság, áttekinthetőség ellen, a szervezet bezárkózása, korporatív önvédelem
- A társadalmi környezet iránti érzéketlenség
- Képtelenség a hatékonysággal, bizalommal és az ítélkezési hibákkal kapcsolatos szembenézésre, torz önkép. A bírói függetlenség félreértése.
- A kontrollok nélküli belső szocializáció dominanciájára törekvés a bírák kiválasztásában: kontraszelekció, nepotizmus, minőségromlás
- A hatékony igazgatás mintáinak esélytelensége
- Egymást erősítő hiányosságok: „a romlás spirálja”

Köszönöm a figyelmet!

